

Največje težave bi bile nastale za nadškofa in duhovščino, ko bi se namestnik ne bil zmenil za cerkveno kazen. Nadškof je bil sicer iz srca rodoljuben in je obžaloval vsako zadrego domovine, katera jo je mogla ponižati; želel je živeti z zakonito posvetno gosposko v prijateljstvu, toda odločno je hotel biti pokoren papežu, in zato je sklenil na vsak način zabraniti namestniku vhod v prestolno cerkev, kakor nekdanj tudi sv. Ambrož ni pustil cesarju Teodoziju stopiti v cerkev. Po sreči pa Barnaba ni maral sile delati, ker se mu ni zdelo varno; kadar je bila kaka cerkvena slovesnost, umaknil se je v Monzo, kamor je tudi sicer večkrat krenil. Nekateri so hoteli vedeti, da zbira tam novo vojsko, drugi

pa so rekli, da je to v zvezi z ondotnimi ječami in jetniki.

Tudi v Sforzovo palačo je prišla novica o izobčenem namestniku. Mati Ambrosieva je bila zaradi tega jako potrta. Da bode to škodovalo tudi vojski, ni si mogla prikrivati. Bala se je za sina Ambrosia. Težko je čakala o Tomaža, da mu potoži svoje težave in poprosi dobrega sveta. Tega ni dobila dolgo. Tudi samostanske očete je pretresla nekoliko ta novica, in zato so čakali, da se svet pomiri; potem so hoteli pametno delovati na ljudi, da bi v tako burnih časih ne prišla domovina v večjo nevarnost.

(Dalje.)

„V pustiv je šla.“

(Dogodba. — Spisal Podgoričan.)

Matija Novljan v •Hudem Koncu in Mica Novljanova roj. Strók z Babjih Gredij sta mož in žena. Ko bi hotel natančneje pozvedovati, zvedel bi lahko, kdaj sta stopila v zakon. Ker pa ni toliko važno, ne maram pozvedovati; zvezana sta že, meni ju ni treba šele ženiti. Opisovati vse trnjeve poti, po katerih sta se ubijala toliko časa, da sta se našla in vzela, pa tudi nečem, da bi mi kdo ne očital — kar se zgodi tako rado — da ljudi opravljam.

I.

Minulo je dobro leto po poroki. Pri Novljanovih je že tekla okajena rodbinska zibel, v kateri se je zibal bodoči gospodar. Srečna mati, mlada Novljanka, je prepevala veselo, kadar ga je devala v zibel. Stara Novljanka ga je varovala urokov in drugih nezgod, katere so nevarne otrokom. In srečni oče, Matija Novljan, visel bi bil najrajši nad zibeljo in mu igral, da bi se Novljanček smejal.

„Micika, meni je podoben“, dejal je često ženi prav ljubeznivo.

„Ej, ti nič ne veš: moje oči ima, pa moja usta“, ugovarjala mu je žena in se radostno smejala.

Mož pa pogleduje ženo in sina, da bi se prepričal, ali je res tako. Potem pa, ko se ni mogel prepričati, dejal je odločno:

„Pa naj bo! Nos je pa moj! Pa reci, da ni res!“

In stisnil je sinčka za drobni noseček, da je otrok zajokal.

„Oh, še odtrgal mu ga boš s svojo debelo roko“, posvarila ga je ona in ga pahnila od otroka.

Mlada Novljan in Novljanka sta se imela rada. Ljudje, ki vse zvedó in vidijo, niso vedeli povedati nič hudega

Včasih sta si prišla res malo navskriž, toda poravnala sta kmalu, in bilo je zopet dobro. Stara dva sta živela sicer na kotu, vendar sta jedla pri mladih, ker sta delala. Précej nista mislila iti na kot. Ko je pa mlada prijela takoj burkle, ko se je primožila, dejala je stara:

„Nama ne bode merila želodcev!“

In prenesla sta stara dva svoje reči v drugi konec. Celó kuhala sta si v začetku sama.

Eh, stari se neradi umikajo mlajšim, in hišna mati le z veliko nevoljo in jezo izroči burkle sinahi. Večje nezgode pa ni bilo.

Stara Novljanka je pazila vedno, kako kuha sinaha, ali varčuje z moko in soljo, ali se ji smilijo drva in druge reči. Mica je to opazila in zato je varčevala z vsem. Ko je pa stara izpredvidela, da sinaha ne gospodinji prenapačno, omedila se je in ji je bila poslej dobra, kolikor je mogla.

Novljan je bil prodal tele mesarju. V nedeljo predpoldnem mu je naštel mesar kupnino. Novljan vesel spravi denar. Popoldne po nauku krene v gostilno, da ga izpije polič ali dva, ker je dobro prodal tele. Vest mu je sicer dejala:

„Po njo pojdi!“

Toda odgovarjalo mu je nekaj:

„Kdo bode pa pri otroku? Sam bodi edenkrat vesel!“

Novljan je poslušal zli glas, stopil sam v gostilno in sedel k mizi. Brž se je lesketalo rujno vince v steklenici in kozarcu. Prihajali so še sosedge in znanci, in pričelo se je popivanje.

Novljanka je pa zibala, pela in prav željno čakala moža. Ozirala se je vedno skozi okno, toda mož se le ni prikazal. Skrbelo jo je, kam je šel, ker ji ni povedal. V cerkvi je vedela da ni, ker so bile litanije minule že izdavnja, za molitev pa tudi ni bil prevnet. Izprašuje ljudi, ki so prihajali pod oknom, ali ga je videl kdo, toda nihče ga ni videl niti vedel, kje bi bil. Jezila se je, ker ji napravljata take skrbi. Naposled pride mimo soseda Rožička.

„Ali si videla kje našega?“ vpraša v veliki skrbi Novljanka.

„Kaj ne veš, kje je?“ začudi se soseda. „Ali ne veš, da je pri Skobcu in pije . . . pije?“

„Pije? Ni mogoče!“ odmaje neverjetno Novljanka.

„Saj sem ga videla! Saj sedi pri Skobcu za mizo! Misliš, da pije vodo? Mnogo jih je tam, moj je tudi, in pijó, hudo pijó . . . Oh, reve smo me žene, nihče se ne briga za nas, delamo in se potimo, toda možje zapravljajo“, nadaljuje Rožička vzdihujoča, ko je videla, da je znanki hudo. „Jaz sem že vajena, ker sem že dolgo poročena, — pa ti? No, ti se moraš šele privaditi.“

Po teh ne pretolažljivih besedah odide, ker se ji je mudilo.

„Oh, v gostilni sedi in pije“, vzdihne bridko mlada žena. „Mene pa je pustil samo doma. Prodal je tele, denar pa zapiva. Uh, kaj bode! Pa mi niti ne pové, kam gré!“

In hipoma ji je bilo hudo, kakor še nikdar ne, kar je poročena. Željno je pričakovala moža domov, toda njen mož, po katerem je tako hrepnela, pustil jo je doma ter šel v gostilno, česar ji niti povedal ni! Nasloni se na mizo in se zamisli.

Vajena je bila, da ni storil brez njene vednosti ničesar in ni šel nikamor. Ná, sedaj pa tako naredi, da gre v gostilno, njo pa pusti doma! Oj, da bi bil vsaj dejal: „Micika, pojdi z menoj, da tudi ti piješ!“ Pa nič, niti pové mi ne! Gotovo bi ne bila šla z njim, naj bi bil šel sam, kakor je šel sedaj, samo povedal naj bi bil! Oh, pokazal je, da me ne pogreša, da mu je pijača več kakor jaz. Tudi denar se mu ne smili, kakor da bi ga imel preveč. Za tele je izkupil nekaj, a sedaj misli, da mora pognati.“

Dete se je vzbudilo in se zajokalo, ker ni tekla več zibel. Mlada mati se nagne čez zibel, da potolaži in zopet uspava dete.

„Kje je pa Matija? Kam je šel?“ vpraša stara Novljanka, ko pride čez nekaj časa v hišo.

„Pit!“ odvrne Mica nevoljna.

„Ali sta se kaj sporekla, ker se držiš tako jezno?“

„Nič sporekla. Menite, da bodem vesela, ker zapravljata denar? Saj ga nimamo toliko odveč! In to tele tudi ni bilo predrago!“ odvrne osorno.

„Zakaj se jeziš, ako si ga privošči mero? Ali ne dela?“

„Dela? Kajpak! Jaz pa s prekrizanimi rokami sedim za pečjo, kaj ne?“

„I, ne huduj se! Gospodar je le on. Stori lahko po svoji volji, saj je vse njegovo.“

„In mojega ni nič? Kaj sem pa jaz pri hiši?“ zavpije razžaljena mlada žena in zajoka. „Oh, gorjé meni, pa tudi vam pred Bogom, ker mi ščujete moža, da je sedaj tak!“

„Kakšen je? Zakaj ga opravljaš? — Dober je bil vedno, popival ni nikdar in, ako je danes šel na kozarec, zato še ni pijanec. — Naj ga izpije, kolikor mu ga je treba!“ zagovarja Novljanka sina, ker ni mogla premagati materinske narave.

Vest njena je bila pa čista, ker sina ni nikdar ščuvala zoper sinaho, kar se je dozdevalo sinahi le v naglici in razburjenosti.

„Naj pije torej? Zapije naj vse? Sedaj vem, da ste ga vi naščuvali, ker doslej še ni bil tak. Kaj sem vam storila žalega? Kaj sem se pregrešila? Ali sem vam morda kaj očitala?“

„Pa pojdi ponj, če misliš, da ne moreš biti pol ure brez njega“, zavpije mati in gre iz hiše v svoj konec.

„Ponj ne grem, kakor bi ne vedel sam, kam domov“, misli sama pri sebi. „Smejali se mi bodo ljudje in mi privoščili. Oh, mar bi bila ostala rajša doma pri očetu in materi!“

In tožilo se ji je po solčnih Babjih Gredah, kjer je preživela lepa dekliška leta.

Vzdigne otroka iz zibeli in gré na vrt. Pomladansko solnce je prijazno obsevalo Krajino; iz tal so klile cvetice in odpirale pestrobojne svoje glavice; na cvetočem drevju so šumeli bučelni roji in krilati pevci so se kosali v naprevih. Vse se je veselilo, vse radovalo novega življenja.

Le Novljanka, mlada Novljanka v Hudem Koncu ni bila vesela in se ni radovala pomlajajoče se narave. Bridkosti in težave zakonskega življenja so ji grenile sleharno veselje in ji rosile bujna lica s solzami. Iskala je na vrtu samote, da bi je ne videl nihče in bi sama premišljevala svoje žalostno stanje. Nikdar se ji še ni zdelo na svetu tako hudo, kakor te nedelje popoldne. Pritiskala je ihteč svoje drobno dete k sebi in vzdihovala:

„Oh, da imam vsaj tebe, sinek moj! Ne, ti me ne zapustiš, nikdar me ne bodeš žalil in jezil tako, kakor tvoj oče! — Oh, dete, ljubo dete!“

In poljubljala je sinka iskreno in se tako tešila.

II.

Toda Matija Novljan je bil v gostilni svojo ženo pozabil popolnoma. Ker ni bil vajejen pijače, postal je kmalu židane volje ter je vesel objemal svoje sosede, kateri so slastno pili za Novljanov denar. Bili so pravi bratci, kakoršnih je mnogo v Hudem Koncu, katerim se denar za pijačo ne smili nikdar. Trkali so z Novljanom, peli zdravice in mu dopovedovali, da je Matija Novljan šele sedaj pravi mož, ko je prišel v njih družbo. In Novljanu je to govorjenje tako ugajalo, da so mu stopale solze v oči. Nespameten se je zdel samemu sebi, da je doslej ostajal doma.

„Tako je, Matija, tako! Kdo bi vedno stražil ženo doma in zibal!“ pravi sosed Medén in ga udari na ramo.

Vsi se zakrohotaajo in urežejo za starim Kozarčkom, kateri je krožil staro Kančnikovo:

Ne dajte ženám,
Da b'hlače nosile,
Da bi prot vam
Oblast zadobile!
Varujte vsaj to
Največje blago!

„Kaj? Ali jaz nisem mož? Ali ne nosim hlač?“ vzroji Novljan, ko razume pomen pesmi. „Kdo tega ne ve? Vina na mizo!“

„Tako! Tako! Novljan! Pijmo, dokler je denar in nedelja!“

Pa so zopet pili in zopet peli. Denar je ginil Novljanu iz mošnjice, glavo mu je polnilo vino, in tako ni videl nič drugega, kakor pijačo v steklenicah in vrtoglave sosede okoli mize. Zatonilo je zlato solnce in tihi mrak se je spuščal na zemljo. Treznejši so drug za drugim izginjali iz gostilnice in bežali skrivaj domov, kamor jih je podila vest. Po nekatere so pa prišle žene in jih odtrgale od pijače.

V mraku je bila Novljanka zakurila in pristavila večerjo. Celo popoldne ni bilo moža domov; celo popoldne je popijal. To je bilo mladi ženi vendar že preveč. Zdelo se ji je, da jo zaničuje in draži nalašč, ker je ni povabil s seboj, niti povedal, kam gre. To dozdevanje jo je tako jezilo in žalostilo, da je prejekala skoraj vse popoldne. Smilil se ji je tudi denar, katerega daje za pijačo. Mati je nekaterikrat pričela pogovor, toda, ker ji sinaha ni odgovarjala, obmolnila je in se na tihem jezila na-njo.

Kaša je že vrela, njega pa le še ni bilo. Sedaj se pa ne more več premagovati.

„Mati, pogledjte malo v peč, da se ne zasmodi“, veli stari in gre po moža.

„Meni nič mari“, zavrne jo mati jezna, ker prej ni hotela govoriti ž njo.

In tako se je kuhala kaša sama pri ognju. Trda tema je bila že po vasi, ko je hitela Novljanka po moža. Premišljevala je, kaj bi govorila v gostilni, kako bi ga spravila domov. Ugibala je, kdo bi bil še v gostilni, in kakšen je mož, ali je že hudo vinski, ali še ne.

Pride do gostilne. Glasno vpitje in govorjenje se razlega v tiho noč. Postoji in posluša, da bi ujela glas svojega moža. Ko spozna moški glas, osupne, zakaj v tem kratkem času, kar ni slišala moža, izpremenil se je bil njegov glas tako, da ga je komaj spoznala. To je bil hripav, votel in odljuden glas, kakoršnega ni bila vajena.

Gostilničarka stopi na prag, Novljanka pa gre bliže, da bi Skobčevka ne slutila, da je poslušala.

„Ali je naš notri?“ vpraša na videz mirno in brezskrbno.

„Oh, lej jo, lej! Kaj mu ne zaupaš, da bi prišel sam domov? Ali je tako daleč? Notri je, notri!“ pravi Skobčevka, nekatere besede žaljivo naglašujoč.

Novljanka je čutila zaničljivi odgovor, odvrnila pa ni ničesar, le mislila si je: „Oh, ti nesramnica, vse bi ljudem izpihal rada iz mošnjikov.“

Vstopi.

Slab, z vinskim duhom, s smradom goreče sveče in dimom pomešan zrak ji pade na pljuča. Okoli mize so sloneli nekateri pivci, ali tolkli po mizi in vpili, ali so pa dremali. Oči so jim že slabo svetile, na žarečih obrazih jim je odsevala nekaka dušna topost.

Gostilničar jo ugleda in ogovori:

„Ali si prišla tudi ti ponj?“

„Oh, recite mu, recite, naj gre domov“, poprosi žena in vstopi nazaj med vrata.

„Novljan, pojdi!“ pravi Skobec in namigne k vratom.

„Kaj hočeš?“

„Pojdi!“

„Kaj praviš?“

„Matijec, pojdi, pojdi! Noč je in večerja te čaka“, oglasi se Mica.

„A-a, noč je, večerja je? — Ná, pojdi pit!“ izpregovori počasi Novljan, ko spozna ženo.

„Nisem žejna, plačaj in pojdi domov!“ pravi ona.

Ujezila ga je, ker ni hotela piti.

„Po kaj pa hodiš sem, ako nečeš vina?“

Z vustmi se smejala,
V srcu se jokala,

kakor poje pesem, pa mu užaljena na videz veselo in mirno odgovori:

„Matijec, nikar se ne huduj, večerja se hladi, pojdi!“

„Ti in tvoja večerja!“

„Le pojdi, le pojdi, da ne bodo vsi tebe čakali“, poseže gostilničar Skobec vmes, ker se ni hotel zameriti Novljanki, ako bi moža kaj ustavljal.

„Meniš, da nimam več denarja, ker me podiš iz hiše? Pa pojdiva, saj vidim, da še jesti ne morete doma brez mene! Vse poravnano!“

„Vse.“

Sedaj vstane in gre opotekajoč se iz gostilne za ženo.

„Oh, kakšen je“, vzdihne Novljanka po tihem in hiti pred možem, saj se ni mogla hliniti več, da bi govorila ž njim prijazno, ko jo notri jezi in kolje. Postal ji je zopern.

„Počakaj! Kam bežiš tako?“ vpije mož za njo in se opoteka po temni poti. Ona pa le hiti, da bi se ž njim ne sporekla že na poti.

Ko stopi v vežo, udari ji v nos zoprni duh po smodu. Hitro stopi pred peč in odstavi kašo, toda bilo je že zamujeno; kaša je bila predolgo pri ognju. Vedela ni kaj početi. Jeza jo zgrabi še bolj, ker je slutila, da je mati to naredila nalašč, ali je pa premalo pazila.

„Kakoršno so skuhali, tako naj jedó, on pa tako ni zaslužil boljše!“

Po tem odločnem sklepu strese kašo v skledo, in takrat že stopi tudi Matija v vežo.

„Kje je večerja, ker se je tako mudilo?“

„Précej prinesem, le pojdi k mizi!“

Kmalu je kaša na mizi, in Mica pokliče tudi stara dva.

Mati je že gredé vihala nos, ker je nekaj neprijetno dišalo.

Molijo in začnó. Stara komaj zajame dvakrat, položi žlico na mizo rekoč:

„Slaba je.“

„Prav nič ni vredna“, dostavi sin in zažene žlico po mizi. „Zato me je bilo treba pač klicati!“

„Sedaj, ko imaš vsega zadosti, seveda ti ne tekne kaša.“

„Molči!“

„Ej, ni dobra; kaše ne znaš kuhati, pa je. Ta, ki si jo nocoj skuhala, ni za ljudi“, méni stara, nič hudega ne sluteč, in vstane. Tako stori tudi stari.

Kaj hujšega bi mogel človek storiti ženski, kakor očitati ji, da ne zna kuhati? Ker sta odšla stara, bruhne razkačena žena vso jezo na moža, ki je bil stopil k postelji in se spravljaj spat. Vsa iz sebe skoči predenj, pomoli mu pest pred oči pa zakriči:

„Le sam si kuhaj, ker ti ne znam več! — Druge poslušaj, mene ne, in pometati hočeš z

menoj, pa ti že ne bodeš. Rajša grem proč, da se ne vidiva nikdar več.“

„Pojdi, kamor hočeš“, odvrne mož ravno-dušno in nekoliko zamahne nad njo s suknjo, katero si je bil ravno slekel. „Molči, da prej zaspi.“

„Pretepati me tudi že misliš, kaj ne, lep mož si!“

Žena mu iztrga suknjo iz rok in jo zadrvi v kot pod posteljo.

„Védi, da si me udaril prvič in zadnjič. Tu mi ni obstanka, kjer me vsi zaničujete in sovražite. Kuhajte si sami bolje, kakor sem vam kuhala jaz! — Oh, oh, jaz neumnica, da sem se dala pregovoriti in sem prišla sem uživat jezo in žalost!“ Tako je tožila v svoji jezi nad svojo nesrečo.

Teh besed pa Matija že ni več slišal, ali vsaj razumel ne, zakaj zibal se je že na pol v sladkem spanju.

Mica Novljanova pa se ni tako hitro upokojila. Zbere nekaj obleke, poveže trdneje zibel in se odpravi od hiše, ker si je v jezi in žalosti domišljala, da pod to streho ne more več živeti. Bala se ni noči, ampak še prav ji je bilo, ker vsaj ljudje ne bodo vedeli takoj vsega. Zibel zadene na glavo, culo z obleko natakne na roko in gre.

„Pa sam bodi, ker sem ti odveč! Živela bodem še lože.“

S temi besedami se poslovi od moža.

Mati je poslušala, kaj imata v hiši, in ko je čula ves prepir in je slišala tudi grožnjo sinahino, da gre proč, pravi staremu:

„V pustiv misli iti.“

In nista se bila še dobro pomenila, bila je sinaha že pred hišo. Urno skoči mati na vežni prag in zavpije za njo:

„Ali se ti bléde? Kam divjaš? Nazaj pojdi!“

Toda nihče ji ne odgovori, le nagle stopinje se slišijo s pota.

„Kdo bi si mislil, da je tako nagla?“ izpregovori starec čez nekaj časa. „Ti pa nisi šla za vsako malenkost v pustiv, hehe.“

„Strašno je občutljiva! Pa da se upa po noči od hiše!“

V hišo gre, da bi govorila s sinom, toda ker je že trdo spal, pospravi z mize, pogleda, kaj je vse vzela s seboj, in pravi:

„To bode Matija zjutraj gledal, ko je ne bo!“

Stara dva nista nocoj dolgo mogla zaspati.

(Konec.) 171

izvleče podobo in jo goreče pritisne na ustni. Čutil je potrebo, da se potolaži z versko tolažbo; zato se mu izvije goreča molitev iz srca, in to ga umiri. Opravljen leže na trdo ležišče in zaspi. Kako dolgo je spal, ni vedel; a ko se vzbudi, delal se je dan. Slišal je klice straž in peketa konjskih kopit. Bliskoma je po koncu, stopi pred hišo in vpraša straže, kaj je.

„Gospod polkovnik, med trsjem so priplavale ladije in hočejo izkrcati ljudi na otok: naši strelci pa jim branijo in konjiški oddelek jih podpira.“

„Ali ste koga izmed njih ujeli?“

„Jednega ranjenca, gospod; tam ga držé pred kočjo.“

„Kaj ste zvedeli od njega?“

Gospod kastelan ni poslušal odgovora, krenil je sam k straži in jel izpraševati ujetnika. Ta pa ni vedel povedati drugega, kakor da je prišlo malo krdele konjikov v mesto, tam so se posvetovali in sklenili poslati ljudi na ladijah na otok, da zamudé sovražnike, dokler ne pride cela vojska za njimi.

Bernardo se je nasmehnil in zagodrnjal sam pri sebi: „Načrt ni slab, a nismo tako neumni, da bi ga vam pomagali zvršiti na tem otoku.“ Takoj ukaže konje osedlati in biti pripravljenim v pol uri na odhod. Seli raznesó povelje, Bernardo pa zajaše konja in gré gledat svoje strelce, kako se kratkočasijo s povodnimi sovražniki. Tu in tam je završala pušica in zaječal mož, a bilo jih je vedno več, kakor bi lezli iz vode. Na vseh straneh so že zasedli obrežje in se zbirali k napadu. Sedaj dá Bernardo znamenje

svojim oklepnikom, da se vržejo na te zasledovalce. Kakor žabe od strahu poskačejo v čolne ali pa kar v vodo. Kdor ni bil uren, zadela ga je težka sablja.

Ko je bil otok izpraznjen, odjahalo je počasi kastelanovo krdele z otoka po cesti proti Argenti. Tudi tukaj so za seboj podrli mostove. Nikdo jih ni nadlegoval, ko so odhajali, vendar je Bernardo čutil, da se umika sovražniku — v domači deželi. Previdno pa zmerno se je pomikala četa naprej po blatni cesti in lovila novice in oglednike iz raznih krajev. Proti poldnevu so prišli iz lagun na suh in obdelan svet; tu so začutili milansko oblast. Srečali so že domače četice, in prišli v mesta z domačimi posadkami. Na potu je slišal vitez Bernardo, da se je že vrnil Šforza s četovanja in je prejšnji dan šel skozi Argento. Po kratkem oddihu so jahali naprej in so dospeli pod noč v Argento.

Argenta je bilo precejšno mesto s trdnjavo ob primorskem Padu blizu pritoka reke Idice. Utrjeno je bilo dovolj, a ni imelo močne posadke, da se upre sovražnemu napadu. V pogovoru s poveljnikom posadke je zvedel mnenje viteza Ambrosia o bojnem načrtu sovražnikom. To mnenje se je dobro vjemalo z njegovimi nazori. Opomnil je poveljnika, da se bliža nevarnost in naročil, naj bo previden. Svoje strelce je pustil v Argenti za posadko, sam pa se je vrnil v Bologno, kamor je došel proti noči. Tukaj so ga že čakala nova opravila.

(Dalje.)

„V pustiv je šla.“

(Dogodba. — Spisal Podgoričan.)

(Konec.)

III.

Matija je spal nenavadno dolgo. Ko se vzbudi, imel je težko glavo in bil je res nekam potr. Ozrè se po hiši, ni-li žena notri. Ali čudno in nenavadno se mu je danes videlo vse, dasi je še jedenkrat premel zaspane oči. Žene ni bilo. Postelja je bila še lepo zrahljana, zibeli z otrokom pa ni bilo nikjer, dasi je pretaknil z očmi vse kote in stične.

„Kam bi bila šla z otrokom?“ premišlja, ko se preoblači in misli na prejšnji dan. Spomnil se je pač, da je bil v gostilni, a kaj se je zgodilo potem, tega se že ni več spominjal. V veži začuje hojo, katero spozna za materino. Gre ven.

„Kje je pa ona?“ vpraša nekaj nemiren.

„Oh, ali še tega ne veš? Kam je izginila, ne veš? V pustiv je šla!“ pové starka važno in precéj zaničljivo.

„V pustiv je šla?“ začudi se mladi Novljan neprijetno iznenajen. „V pustiv je šla? Kdaj pa? Zakaj?“

„Sinoči je šla. Précej po večerji se je odpravila. Vpila sem sicer za njo, toda ni hotela nazaj. Hudo je zamerljiva in od sile svojeglava. — Veš, lepo pa tudi ni, da te ves božji dan ni domov in te mora iskati po gostilnah“, pripoveduje in kara mati.

Sin pa ni vedel, ali bi se jezil in klel, ali bi bil žalosten.

„V pustiv je šla“, šumelo mu je po glavi, in v duhu je gledal posmehljive in škodoželjne obraze, poslušal je roganje in norčevanje ljudij. Ves je bil zmešan.

„Kje je pa otrok?“

„O, s seboj ga je vzela! Menda ni taka, da bi majhnega otroka pustila samega.“

„Oh, še tega mi je vzela!“ vzdihne glasno ves srdit. „Tudi otroka mi ne privošči? Hu, to jo bodem! Pokažem ji, čegav je otrok.“

„Kaj robantiš in se srdiš, saj ti midva nisva nič kriva. Ponjo pojdi, pa se zmenita!“ oglasi se oče stopivši v vežo.

„Kajpak, ponjo moraš.“

„Ne grem. Ni vredna, da bi šel kdo po-njo. Dobro ve, kje nas je pustila. Zakaj mi niste povedali sinoči, kaj namerja? Zakaj niste zaprli vrat? Hu, le čakaj, zloba!“

Zagrozi se ves razkačen in gre v hlev pokladat živini. Vse je vrelo po njem od sramote in togote; toda ni vedel, nad kom bi se znesel.

„Lej, ni mu tako hudo zanj, le jezen je“, reče stara možu.

„I nu, kaj pa hoče? Ali naj joka? Jezen je pa po pravici. Skoraj v največjem delu smo, a delati ne bode imel kdo, ako brž ne pride. Ako bi bil Matija pameten, ponjo bi stopil.“

„Meniš? Potem bode pa še bolj prevzetna, ker bode mislila, da brez nje ne moremo živeti. — Gotovo ji dajejo doma potuho, zato ji je bilo tako hitro zadosti. Sama naj se vrne, kadar se naveliča, kakor je sama šla!“

„Eh, saj ni takó, kakor se ti zdi. Morda pride kmalu nazaj, morda tudi ne. Brez nje pa ne moremo biti, ker nimamo dekle. In koliko bode šele govorjenja med ljudmi, ako se ne vrne skoraj! — Najbolje bi bilo, ako bi šel précej ponjo.“

„Reci, reci mu še jedenkrat, naj jo gre iskat!“ sili mati, ker so jo prepričale moževe besede.

Izprva si je mislila, naj je sinaha, kjer hoče, naj poskusi živeti nekaj časa tako kakor nihče, da bode videla, da ni nikomur prav, ako neče nekoliko več potrpeti. Dozdevalo se ji je tudi, da ji doma dajejo potuho; zato si je mislila, naj jim je na glavi, ker so toli nespametni.

Morda jo je pa obšla čez dolgo časa zopet želja po gospodinjstvu? Kdo vé?

Urno je napravljala kosilo.

Pri kosilu — pri nas se kosi zjutraj ob sedmih — se je držal Matija od sile jezno in čemerno. Zajel je nekolikrat in je odložil žlico.

„Le jej! Le jej! — Ali ni dobro? Ali ni tako, kakoršno ti skuha ona?“ ponuja mati.

„Dobro je, toda imam dovolj.“

Vzame klobuk in hoče iti.

„Matija“, izpregovori oče resno, „stopi po-njo! Veš, grdo je, ker bi dejali, da pri nas ne

more živeti. Pa tudi brez nje ne moremo biti, kaj bi tisto! V dveh urah sta pa nazaj, in nihče ne bode vedel ničesar.“

„Oče, ali sem ji kaj storil, da me je pustila in šla? Ali je lepo od nje in prav? Res sem se bil napil precèj, toda kolikokrat se pa napijem?“

„Prizanesi ji! Storila je v naglici in jezi. Mlada je še tudi in neizkušena.“

„Pa pojdi ponjo, Matija, morda bode tako res najbolje!“

„Ne grem! Tam naj ostane, kamor je šla! Gospodinjte vi, ako hočete, namestu nje; ako pa nečete, tudi dobro“, ustavi ju Matija in gre.

Človek kaj hitro stori kak trden sklep in ravno tako hitro svoj trdni sklep razdere, ali ga celó pozabi.

Novljanove kokoši so bile tega jutra sila nemirne. Spreletavale so se po kašči, silile so v vežo in hišo, zletavale so na okna in vpile, da jih je starka vedno odganjala. Lepi belolisasti maček je postajal na vežnem pragu, migal in vil z repom, ter se pozorno oziral na vse strani; včasih je prav zategnjeno zamijavkal. Potem je skočil na okno in je bolščal skozi šipe v hišo.

Nje, ki je krmila kokoši in tolikrat božala mačka, ni bilo, in nje je pogrešala krotka žival.

Prihajale so sosedice, nekatere po opravlku, druge na pomének.

„Kje je ona? Kje je Mica? Kje je mlada gospodinja?“ izpraševale so Novljanove ljudi.

Izprva so bili Novljanovi v zadregi, da so se kar spogledovali.

„Na njivi“, odgovarjala je mati neodkritosrčno, kar se je poznalo na glasu.

„Pleve! — Koplje! — Sadi!“

Sosedice v Hudem Koncu so pa čudne ženske. Uganile so brž, da nekaj ni prav pri Novljanovih. Nekatere so vedele, da je Matija prejšnji večer precej junaško popijal, in je Mica vse popoldne prejkala. To se jim sevè ni zdelo prav. Ko se pa naposled za trdno zvé, da pri Novljanovih tudi zibeli z otrokom ni doma, zasvetilo se je nekaj ženam in uganile so po svoji prebrisanosti, kam je šla Novljanka. Takoj je počilo po Hudem Koncu.

„Novljanka je šla v pustiv!“

Zakaj po zdravi pameti ženic v Hudem Koncu žena ne more in ne sme iti drugam, kakor v pustiv, kadar pride z možem navskriž.

Vsa vas se je smejala, norčevali so se ter delali dobre in slabe dovtipe. Hodili so nalašč okoli Novljanovih, drugi so celó vasovali, samo da so gledali zadrego Novljanov.

Matija se je rotil in klel, da bode Mici izplačal vso sramoto, katero mu je naredila, in

umikal se je posmehujočim se ljudem v hlev, v klet, na skedenj in v druge zatišne kote.

„Bog vé, zakaj je šla v pustiv?“ ugibalo se je ves dan v Hudem Koncu. „Kaj sta neki imela!“

Skuhale so se čudne, prečudne stvari. Budalaste čenče so šle od hiše do hiše, od ust do ust.

Osaméli mož leže zvečer brez večerje k počitku, čemerem, jezen in nevoljen nase, na ženo in na ves svet. Izkušal je zaspati, da bi pozabil, kar je doživel po dnevu. Drugikrat je naglo zaspal, ker je bil truden, a nocoj, dasi je delal ves dan, ni mogel zaspati. Razne misli so mu vznemirjale kri. Nemirno se je premetaval po postelji, in zdelo se mu je silno dolg čas in neznano prazno. Govoril bi bil rad, toda ni imel s kom, niti zibati ni imel koga. Uh, kak dolg čas, kaka pusta praznosta! — In zakaj tako? Le zaradi nje, ki ga je pustila tako sramotno, v posmeh vaščanom. Zaradi tega je plalo po njem od jeze, da se ji je grozil in jo rotil In ko se je zopet nekoliko umiril, ko je mislil nekoliko treznejše, zastavil si je vprašanje:

„Od kod pa je vendar vsa ta neprijetnost?“

In čez nekaj časa si je priznal, da ni sam brez krivde, da ni tako nedolžen, kakor bi bil rad. Njegovi duši se je prikazala cela slika.

Bilo je v nedeljo popoldne. V žepu je imel lepe denarce, katere je bil prejel od mesarja. Oh, kako lepo so vriskali v žepu zveneči denarci! Oh, kako so mu silili vinski duhovi v nos! Zapeljali so ga v gostilno, kjer je pil in pel, kjer je rajal in bil preširoke volje. Pozabil je bil ženo, pozabil otroka, pozabil ves svet. Trdo in grdo je govoril potem doma z ženo, kar ji je segalo tako v srce, da je ni bilo zjutraj več, da je noč vzela njo z otrokom.

„V pustiv je šla“, opomnila ga je nemirna vest.

„Ali je storila prav? — Ali ni ravnala nepremišljeno?“

Obsodil jo je zopet in kdo vé, kolikokrat še.

„Nikdar ne pojdem po-njo, ker je nisem podil; nikdar ne vprašam po njej“, sklene trdno.

„Če se pa vrne skesana ter me prosi, odpuštim ji rad. Ponjo pa ne grem nikdar!“

Tako je odločila Novljanova moška zavest. Zavil se je in spal po sili. Užival je divno spanje. Vso noč je gledal posmehljive ljudske obraze, vso noč mu je bilo na ušesa krohotanje in smejanje. Obračal se je na postelji na to in na ono stran, pa bilo je vse zaman. Ko prisveti v hišo beli dan, bil je že oblečen.

Drugi dan se mu ni godilo nič bolje. Povsod isti prizori, le še več nereda je bilo okoli doma in v hiši. Umikal se je še bolj ljudem in sam premišljeval mnogo in vsestransko. Zazdelo se

mu je, da je vendar sam tudi precēj kriv, in zato se je kesal bridko, da je šel v gostilno ter tam pil. Ni maral jedi in pijače, ni se razgovarjal s starima, tudi branil se ni iti — po ženo, ko sta ga silila. Le pretežka se mu je zdela pot tje na Babje Gredi, pot brez potrebe, saj bi vendar prišla sama lahko nazaj.

„Kmalu pojde ponjo“, nasmehnil se je oče materi, ko je opazil skesanega sina.

Spanje naslednje noči je bilo še slabše kakor prejšnje. Skoraj ni zatisnil očesa, le premišljal je in ugibal:

„Kdo je kriv, jaz ali — ona?“

Tretji dan je bil popolnoma prepričan, da je sam vsega kriv, bil je prepričan, da se mora vse spraviti skoro v pravi stari tir. Zdelo se mu je vse v največjem neredu zlasti v veži in hiši, kjer se je poznala najbolj ženina skrbna in izvežbana roka.

Nekako miren je bil čez dan, dasi se ni preveč kazal ljudem in mu tudi še jed ni dišala.

Zvečer pa ne gré k počitku, ampak sloneč na oknu gleda na večerno nebo, dokler ne izgine zadnja pramena zarije. Ko se zgodi to, vstane in gré.

„Ali ti nisem pravil?“ pobaha se stari proti ženi in zamrmra še sam seboj: „Prav je tako!“

IV.

„Za božjo voljo, kaj pa ti — o tej uri? Kaj te je prineslo? Zakaj si prišla — z otrokom?“ izpraševali so Strokovi na Babjih Gredéh po pravici hudo vznemirjeni.

Vsi so bili po koncu in so čakali nestrpnost, kaj jim pové.

Mica postavi oprezno zibel na tla, vrže culico na klop, sede k peči, zakrije si obraz in zaihti tako bridko in milo, da je segalo vsem do srca, zlasti je pa zbudlo in preplašilo mater.

„Mica! O, za pet ran! Mica!“ zajavka mati v strahu ter jo prime za roke. „Povej, kaj pa je vendar!“

„Zakaj si prišla domov v tem času? Kaj je?“ vprašuje oče.

„Tam ne morem prebivati več“, zajeca z veliko težavo in še bolj zaihti.

Čudili so se vsi, zakaj doslej se še ni pritožila nikdar, nikoli še niso slišali nič hudega o Novljanih. Seveda so silili vsi, naj brž pové, kako in kaj je bilo tam doli, da ji ni več obstanke pri možu.

Ko se dovolj izjoka in uteši, pové natančno vse to, kar že vemo. Pripovedujoč je nekatere neznatne reči pretiravala precēj, da bi stariše bolj prepričala o moževi zlobnosti in surovosti. Tako je trdila, da je ne mara več, in je povedala,

kako grdo jo je pretepal, ko ni hotel in ni mogel večerjati.

Pač je oče nekoliko zmajeval glavo, ko je pripovedovala, zakaj dobro je poznal ženske. Slutil je, da hči menda preveč pravi. Toda dobra majka je iz dna duše pomilovala svojo nesrečno in trpinčeno hčerko in je zaničevala njenega trdosrčnega moža, zakaj bila je prepričana, da je res tako, kakor pripoveduje hči. Solze so rosile njena zgrbančena lica, bridke solze ljubeče matere, ko objokuje nesrečo svojih otrok.

„Oh, nesrečna moja hči! Uboga Micika!“ izvije se materi iz grla, ko dokonča ubežna hči. „Oh, pa da nam nisi prej ničesar povedala! Zakaj si trpela tako dolgo? Zakaj nisi že prej prišla?“

Hčeri je ugajalo materino pomilovanje, in v srcu je bila hvaležna za preveliko sočutje. Čakala je, kaj reče oče.

Toda resnega očeta ni tako brž ganilo hčerino pripovedovanje. Pogleda jo ostro in izpregovori počasi:

„Tako? Za to nespamet in otročarijo si morala domov? — Uh, sramuj se! Mislil sem, da si že res žena, a sedaj vidim, da si še vedno nepoboljšljiva in lahkomisljena Micika.“

Mati in hči sta imeli pripravljene polne oči solz, da bi ž njimi pritrdili očetovemu pomilovanju, kakoršnega sta pričakovali. Sedaj pa tako nepričakovano grajanje! Zakaj ne hvali in ne pomiluje oče svoje hčerke?

Toda mati se ni dala tako hitro premagati možu.

„Oh, neusmiljeno srce! Še lastni otrok se ti ne smili! Ali si jo res za to dal temu Novljanu, da bi jo sovražil in pretepal? Oh, saj sem vedela, da nimaš srca, kakor ga še nikoli imel nisi!“

„Kaj pa je bilo tako hudega, da je morala proč, in ti sedaj tako javkaš, kakor bi se svet pogrezal?“

„Nikdar ti ni dovolj hudo! — Ali ni dovolj, da jo je pretepal? Kaj ne, Micika moja, da te je?“

„Kolikokrat pa jo je? — Jedenkrat! Zastonj je pač ni! Slušaj ga in strezi mu, tvoj mož je!“ nadaljuje obrnjen k hčeri. „Kaj ti je bilo treba zaradi majhnega prepira domov hoditi! Kaj pa misliš, da se srdiš in kujaš!“ —

„Sedaj jo hočeš pa še ti, kaj ne?“ ustavi ga mati. „Ali ni zadosti, da ima že moža takega? Oh, ti si oče, ti!“

„Kaj se ženeš! Jaz ji le pravim, kar je res. — Kam pa pridemo, ako bode za vsako malenkost uhajala možu? — Dostikrat sem že dejal, da ve ženske še toliko ne mislite naprej, kolikor vidite!“

„Ako bi bilo po tvojem, naj bi jo skoraj ubil!“

„Ne govori vendar tako nespametno, saj si stara dovolj“, razjezi se mož, ker si mati le ni dala dopovedati. „Potrpi naj ž njim, ti ji pa ne dajaj potuhe, ampak pouči jo!“

„Oh, ti! Micika, umakniva se“, veli silno ihteči se hčeri in pograbi zibel. Šli sta v stransko izbico in se zaklenili.

Oče Strok je pa zamišljen hodil po sobi gori in doli. Čudno se mu je zdelo in prav mu ni bilo, ker je prišla hči domov. Ni mu hotelo v glavo, kaj bi se bilo v Hudem Koncu zgodilo takega, da je morala proč. Kolikor je poznal zeta, vedel je, da je pameten možak, in tudi hči ni do nocoj nikdar dejala ničesar čezenj, celo stara dva je hvalila, da ji gresta na roke. Sedaj ni mogel odločiti, kateri je kriv, ali Matija ali Micika; previdno je pa sodil, da najbrže vsak nekaj, kakor je že navada v takih slučajih. Da je pa šla précej v pustiv, bil je jezen, ker je vedel, da se domače nasprotje s tem le še povečuje, ako se takó ljudem razglaša. Sklenil je, ne poditi je nazaj, ampak počakati, da zvé natančno, kako je bilo.

„Oh, oh, oh“, vzdihne mlada žena, ko pride v izbico in se zgrudi na klop. Solze ji lijó curkoma po gladkem licu in ji lajšajo bol. Očetove resne besede so jo skoro ozdravile. Žal ji je bilo, da je prišla domov.

„Oh, ti Micika moja ljuba, zakaj mi nisi prej črhnila ničesar o svojem trpljenju? Kako si mogla toliko časa prebivati tam doli, zakaj nisi že prej pustila vsega tam in prišla domov?“ izprašuje jo mati. „Sedaj te pa ne pustim nazaj, in kadar pride po-te, povem mu jih, da bode pomnil. — Le potolaži se! — Ej, veš, oče ne misli nič hudega, govori kar brez premisleka. Nikar mu ne zameri! Rajša mi povej, kako je bilo vendar!“

Micika je morala, dasi nerada, ponavljati vse. In mati je zopet pomilovala svojo hčer. Ker se pa Micika ni hotela več razgovarjati, zapusti jo mati, naj bi se vlegla in počila od hoje, naj bi za nekoliko pozabila svojo nesrečo.

„Oh, kaj sem storila! — Kaj mi je bilo, da sem prišla domov?“ izvije se mladi ženi iz prsij. Nasloni se ter bridko vzdihuje in joka.

Nato premišljuje zadnje dogodke, zlasti, kaj jo je pripravilo, da je bežala od moža. Sedaj še le vidi, da so bili vzroki precèj malenkostni, da ni bilo treba zaradi njih iti od moža. Res je pil nekoliko preveč, res mu ni bila všeč večerja, ali komu pa tekne vendar prismojena kaša? In tepel? — Kako jo je? Suknjo je vrgel vanjo, to je bilo vse. — In zato je šla v pustiv? Vest ji je dejala, da ni storila prav, da se je prena glila. Kaj bi storila sedaj? Pač ji je velevala pamet, naj se vrne, k možu jo je vleklo tudi srce, a tega ji ni dopuščal ponos. — Hotela

ni, da bi se norčeval ž njo mož, češ: „Ali si se rada vrnila? Ne moreš biti brez mene? Hahaha!“ Hotela ni slišati posmeha starih dveh in zasmehovanja vaščanov. Tako je obvisela na Babjih Gredéh.

Drugega dné ni hotela nikamor iz hiše, pa je tudi silili niso.

„No, ali si že kaj modrejša?“ vprašal jo je oče zjutraj, potem je pa ni več nadlegoval.

Mati ji je nosila jedi in jo vedno tolažila, zakaj silil jo je vedno jok. Tolažila jo je, da ji bode bolje poslej pri možu, ko bode videl, da neče več toliko trpeti. Vzbujala ji je upanje, da skoro pride ponjo. Ubežnica je pestovala otroka, pritiskala ga k sebi in poljubovala, kadar je bil pa v zibeli, tedaj je šivala. Solze so ji kapljale na šivanje, pogled ji je pa uhajal skozi malo okno, koder se je lepo videlo tje na Hudi Konec.

„Oh, da bi bila že kmalu tam!“

Kadar je šel kdo mimo okna, odmaknila se je naglo, da bi je ne opazil, zakaj sram bi je bilo, ako bi jo videl kdo doma. Ljudem se pa skrjuje težko kaj. Ta in oni je slišal pri Strokovi otroški jok. To je bilo pa čudno, ker Strokovi niso imeli tako majhnih otrok. Nekaterim ženskam, ki so bose prihajale pod oknom, skrivala se je Novljanka prepozno, tako so izvohale kmalu, kdo je v izbici. In stikale so glave, skrivnostno si namežikovale in se čudile, kaj to pomeni, da je Strokova Micika doma. Oj, to je bilo toliko govorjenja na Babjih Gredéh, kakor prej že celo leto ne. Ko je pa prišla kokošarica Marijanka s svojim košem po piščeta na Babje Gredi, povedala je, kar je slišala v Hudem Koncu.

In ženske so dejale précej:

„Oh, saj smo vedele, da bode tako! Pravile smo jim, da ji ne bode dobro, pa so jo le ponujali ven in ven na Hudi Konec. Ná, sedaj pa imajo! Izpolnjuje se, kar smo jim prerokovale.“

Strokova Micika je pa vedela, da ni tako hudo pri Novljanu, kakor so si domišljale klepetave sosede. Komaj jeden dan ni videla moža in domovanja v Hudem Koncu, že ji je bilo tako hudo in dolg čas, da skoraj ni mogla prestatjati.

„Oh, da bi bila že skoro tam doli!“

Drugi dan ji je bilo še huje. Preudarjala je, kako bi poravnala storjeno napako. Ni ji kazalo drugega, kakor skesano iti k možu. A ponos ji ni dopuščal tega koraka.

Tretji dan ji pa kar ni bilo več živeti. Izpraševala je mater, kaj naj stori. Mati misleča, da si hči ne želi ničesar bolj, kakor biti daleč proč od moža, prigovarja ji, naj ostane, dokler ne pride sam pohlevno ponjo. Hči si je pa mislila: „Oh, kdaj bode šele to!“ in jokala je

še huje. Vest ji je dejala: „Pojdi domov!“ — Toda neki zli glas ji je odgovarjal: „Nikar! Ti ne veš, kako se ti bodo posmehovali!“ Zopet je zmagal ponos.

Zvečer se pa kar odloči, češ, nazaj grem, naj je, karkoli. Odpravi se, poveže otroka trdneje, hoče ga zadeti na glavo, oh, pa se še nekoliko obotavlja in pomišlja, in lejte: vrnitev se ji je zdela nemogoča in tako sramotna, da rajša ostane na Babjih Gredéh.

V.

„Bog vé, kaj počne sedaj on, ali kaj misli name, ali nič, ali je kaj hud in jezen, ker sem šla, Bog vé?“ ugiblje ubežna žena v temni izbici in ziblje dete svoje in njegovo.

„Bog daj, da bi bila kmalu pri svojem možu, nikdar ga ne zapustim več, potrpeti hočem ž njim“, obeta sama pri sebi, potem pa moli in prosi Boga, da bi ju zopet združil.

Ko je bila tako zatopljena v molitev, začuje pod oknom znano hojo in kmalu nato se odpró vrata v hišo, in nekdo izpregovori:

„Kje je pa ona? Ali je ni pri vas?“

Pri tem glasu Novljanka poskoči, srce ji zatrepeta od radosti, in po vsem životu jo prešine nepopisno veselje. Še so ji solze rosile lica, toda bile so solze radosti.

„Moj Matija! Moj Matija!“ vzklikne polglasno pred-se. Skočila bi mu bila naproti, objela bi ga in ljubo pritisnila k sebi. Oh, pa ta vest ji je ustavljala korak. Kdo vé, ali ji je odpustil, ali je prišel ponjo z dobro mislijo v srcu? Pokazati ni hotela niti svojim, niti njemu, kako težko ga je pričakovala, kako je hrepenela po njem, kako ji je bilo hudo in bridko, ker se je bila prenaglila. Zato je sedla nazaj na stol, poslušala vsako besedo ter ga pričakovala nestrpno. Dobro se ji je zdelo, ker je že vsa odpravljena na pot.

„Kam pak naj bi bila šla, ko ni pri tebi!“ odvrne majka osorno, vsa razvnetá za srečo svoje hčere in jezna na njenega moža.

„Kaj sta pa vendar imela?“ vpraša oče počasi.

„Eh, malenkost“, začne težko Novljan; ko pa vidi hlapca in deklo in svakinjo svojo, postalo mu je pripovedovanje še težje.

„Kje je pa vendar ona, ker je ni tukaj?“

Takrat se pa vrata izbice odpró in Mica se prikaže:

„Tukaj sem, le sem pojdi!“

Čutila je, v kaki zadregi je mož, zato ga je poklicala; bala se je pa tudi, da bi ga oče in mati kaj ne oštevala, kar se ji je zdelo krivično; saj si je očitala, da je sama vsega kriva, da je on nedolžen.

Hitro stopi v izbico in ji šepne:

„Ali greš nazaj? Nocoj?“

„Précej“, odvrne ona.

Zatem prideta oče in mati, da bi morda poravnala, ako bi se še kaj pričkala, svetovala jima to in ono, ter jima povedala, da ni lepó, ako se ne z bogata. Zlasti mati je imela celo kopo krepkih besedij, s katerimi bi oprijela neusmiljenega zeta. Bala sta se, da bi se hči branila vrniti se. Toda, oj čudo! Videla sta, da je hči že vsa odpravljena. Mati ni vedela, kaj bi dejala. Oče pa vpraša:

„Kdaj pa bodeta vendar pametna? Zakaj se ne z bogata?“

„I, nu, saj ni bilo nič takega! Pojdiva, Matija!“ sili ona.

„Pa pojdiva! Ali bodeš ti nesla? Ne bode-li pretežko?“ vpraša jo ljubeznivo Matija in si hoče oprtati zibel.

„Pusti! Pusti! Nesla bodem jaz laglje! Nesi rajši to-le!“

Vrže mu culo.

Nekoliko sramovala sta se starih dveh, sramovala sta se drug drugega, zato sta bila tako malobesedna, tako nagla.

Oče in mati sta bila kar osupla, ker sta se mlada sprijaznila tako hitro. Čudila sta se, da se jima je tako mudilo, da se nista hotela ustaviti tudi na njune prošnje.

Molčé sta korakala vstríc, ali pa drug za drugim, kakor je bila pot. Nobeden ni mogel

začeti razgovora, dasi sta si imela povedati mnogo, ker že dolgo nista govorila, niti se videla. Kako sta se kesala sedaj, da je bil prišel razpor, kako sta se pa tudi veselila, ker se je vse tako hitro in lepo poravnalo!

Ko prideta na pol pota, izpregovori Novljanka:

„Odpočijva si! Peče me že v glavo!“

Pomaga ji Novljan postaviti zibel na tla.

Nekaj časa stojita molčé, nato pa izpregovori Matija, rahlo očitajoč:

„Zakaj si bila vendar šla?“

Ničesar ne odvrne Mica, le neka moč jo potegne k njemu, razprostrè roke in ga živahno objame.

Pozabljeno je bilo med njima vse, ljubezen je bila še iskrenejša. Sramovala se nista več, veselo sta se razgovarjala do doma.

Novljan je imel zopet ženo in otroka in bil je srečen.

V zadovoljnosti in ljubezni živita še danes, včasih se tudi malo spreta, ako že mora biti, vendar ne gre Mica v pustiv nikdar več. Pozabiti ne moreta, kako jima je bilo takrat hudo, in se skrbno ogibljeta vsega, kar bi ju razdrlo.

Ne! — Mica Novljanova ne gré v pustiv nikdar več!

Prijatelj ev sin.

(Izvirna povest. — Spisala Pavlina Pajkova.)

I.

Bil je lep dan koncem meseca svečana; skoro bi bil kdo dejal, da se poslavlja zima in napoveduje pomlad. Toplo popoldansko solnce je oživilo razne prebivalce prostornega župnijskega dvorišča, ki se je razprostiralo pred dolgim jednonadstropnim župniščem. Blagodejno gorkoto je čutil črni sultan, veliki zvesti domači čuvaj. Sukal se je veselo sem in tje, in če ni imel igrati se s čim drugim, grizel je tudi konec lastnega repa. Širokokoračne race so mahale s perutmi in gagale na vse grlo. Tropa kokošij s petelinom je bila tudi dobre volje.

Sredi dvorišča, z ruto potegnjeno na čelo, je stala ženska srednje starosti, dolga, suha, podolgastega zarmenelega obraza, udrtih lic, prava podoba skrbne in delavne gospodinje. Trosila je žito kuretini in sedaj karala, sedaj

hvalila pridne živalce, ki so bile tako važne za njeno gospodinjstvo. Ko se tako pogovarja s kuretino, pokliče jo nenadoma glas iz bližine.

„Neža, ali bi lahko govorila z gospodom župnikom?“

Neža se brž obrne:

„Ali ste vi, soseda Katra?“ reče in hitro usuje živalim vse, kar je še imela, s predpasnika. „Kaj pa vas je privédlo danes k nam ob tako nenavadni uri? Pa tako žalostni ste in prestrašeni! Ali vam je zopet Nande kaj nagodil?“

Ženska, katero je Neža klicala za sosedo Katro, bila je med štiridesetimi in petdesetimi leti, a vendar še dosti krepka in čedna. Iz nje nega milega pogleda je odsevala žalost, pa tudi krščanska udanost, ki oblažuje obraz nesrečnemu človeku. Hodila je vselej temno oblečena, nosila je navadno črn predpasnik in bel ovratnik, na glavi pa črno čipkasto ruto. Prosto vse, a vsa